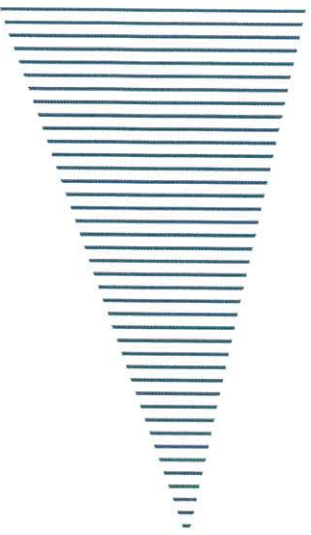

Gemeente Groningen Dienstverleningsplan 2014

NIET VERTROUWELIJK

Building a better
working world

VERTROUWELIJK

De gemeenteraad van de
gemeente Groningen
T.a.v. de griffier, de heer drs. A.G.M. Dashorst
Postbus 20001
9700 PB GRONINGEN

Groningen, 30 september 2014

LVRS-9P6CWQ/JD/lg

Dienstverleningsplan 2014 voor de gemeente Groningen

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ons dienstverleningsplan voor de controle van de jaarrekening 2014.

In dit dienstverleningsplan bevestigen wij de opdracht voor de controle van de jaarrekening 2014, beschrijven wij onze controleaanpak en leggen wij de afspraken vast die wij met u hebben gemaakt.

Het doel van ons dienstverleningsplan is te waarborgen dat onze dienstverleningsovereenkomt met uw verwachtingen en wensen. Wij hebben het concept van dit dienstverleningsplan afgestemd met het audit committee op 17 september 2014.

Wij ontvangen graag een bevestiging inzake de met u gemaakte afspraken retour.

Tot een nadere toelichting zijn wij graag bereid.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. J.M.A. Drest RA

Inhoudsopgave

Kernpunten van ons dienstverleningsplan	3	Onze controleaanpak	14	Team en onafhankelijkheid	26
Kernpunten van ons dienstverleningsplan	4	Onze specifieke aandachtspunten en werkzaamheden	15	Team en onafhankelijkheid	27
Opdracht voor de controle	5	Onze specifieke aandachtspunten en werkzaamheden	21	Honorarium	30
Opdracht voor de controle	6	Onze specifieke aandachtspunten en werkzaamheden	22	Honorarium	31
Verantwoordelijkheden gemeente Groningen	11	Uw attentiepunten en specifieke wensen	24		
Verantwoordelijkheden gemeente Groningen	12	Uw attentiepunten en specifieke wensen	25		

Kernpunten van ons dienstverleningsplan

Kernpunten van ons dienstverleningsplan

Onze belangrijkste specifieke aandachtspunten en specifieke werkzaamheden

Meerstad en overige gronden: vanwege de aanhoudende druk op de vastgoedmarkt, blijven de risico's rondom de grondexploitaties (waaronder Meerstad, de NIEGG, de woningbouwprojecten en bedrijventerreinen) hoog. Ook dit jaar besteden wij daarom extra aandacht aan de waardering van de grondposities.

Financiële positie en weerstandsvermogen: het weerstandsvermogen is in het afgelopen jaar als matig gekwalificeerd. De financiële positie blijft hiermee echter onder druk staan, mede vanwege de risico's welke gepaard gaan met de decentralisaties in het sociaal domein en de aanzienlijke bezuinigingen welke in de komende jaren nog moeten worden gerealiseerd. Wij zullen daarom een uitgebreide analyse uitvoeren op de meerjarenbegroting (2015 e.v.) en de omvang van het weerstandsvermogen.

Organisatieontwikkeling en PIJOFACH (SSC): Wij zullen tijdens onze interim-controle de nieuwe processen in het SSC beoordelen en aandacht besteden aan de inrichting van concerncontrol.

Herstructurering van het sociale domein/uitbreiding taken: gezien de overgangsdatum van 1 januari 2015 en de met de decentralisaties gepaard gaande risico's, stellen wij voor om in 2014 extra aandacht te besteden aan de financiële vertaling van de decentralisaties in de (meerjaren)begroting en de interne beheersing van de (toekomstige) uitgaven en budgetten.

Risicomanagement verbonden partijen: in de afgelopen periode is evident geworden dat risicomanagement en de beheersing van verbonden partijen van groot belang blijft. Wij stellen voor om in 2014 aanvullend aandacht te geven aan het risicomanagement en de beheersing van verbonden partijen.

Parkeren: het is de vraag wat het effect van de uitkomsten van het onderzoek naar de onderbouw van de prognoses en de totale parkeerbehoefte in de stad Groningen is op het meerjarenbeeld van het parkeerbedrijf, de financiële positie en/of de waardering van de parkeergarages. Wij stellen voor hier in 2014 nader aandacht aan te besteden.

Uw aandachtspunten en specifieke wensen

Beschikbare weerstandsvermogen: het beschikbare weerstandsvermogen bestaat uit een aantal onderdelen. U als raad wilt weten waaruit het beschikbare weerstandsvermogen bestaat en hoe "hard" dit weerstandsvermogen is als het verzilverd moet worden.

Beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen: u als raad heeft ons als aandachtspunt meegegeven hoe de organisatie het beheer van het maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen bewaakt.

Opdracht voor de controle

Opdracht voor de controle

Pagina 6

Opdracht

Inhoud van onze opdracht

Wij zullen fungeren als accountant van uw gemeente met het doel te onderzoeken of de jaarrekening aan de in de wet gestelde eisen voldoet.

De uitslag van ons onderzoek zullen wij weergeven in een controleverklaring, welke aangeeft of:

- de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen en is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- de baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dat wil zeggen dat deze in overeenstemming zijn met de begroting en van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen en collegebesluiten die een nadere uitwerking zijn van externe regelgeving dan wel van raadsbesluiten of door u vastgestelde verordeningen. Dit kader is door of namens het college nader gespecificeerd en is door uw raad vastgesteld.

De rechtmatigheidscontrole van de accountant richt zich alleen op de financiële beheershandelingen als gevolg van deze wet- en regelgeving; het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.

Wij merken aanvullend op dat uw gemeente ook voor het boekjaar 2014 op grond van wettelijk voorschrift verplicht is voor een aantal specifieke uitkeringen de verantwoordingsinformatie hieromtrent op te nemen in een bijlage bij de jaarrekening, waarvoor het te hanteren model door het ministerie van BzK is voorgeschreven. Dit in het kader van de verdere invoering van Single Information en Single Audit (SISA) in het rekeningjaar 2014 voor een groot aantal specifieke uitkeringen.

Wettelijk kader

Beroepsvoorschriften

Wij verrichten onze controle in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Besluit Accountantscontrole Centrale Overheden (BADO).

Deze standaarden vereisen dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften. Indien u prijs stelt op een exemplaar van de *Verordening Gedragscode* kunnen wij u die toesturen. Voorts zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Bepalingen Gemeentewet

Wij gaan op grond van Artikel 213, lid 3, van de Gemeentewet na of de jaarrekening aan de bij en krachtens deze wet gestelde voorschriften voldoet, of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en of de in het kader van Sisa voorgeschreven bijlage is toegevoegd.

Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) In het kader van de Wwft maken wij u er op attent dat wij verplicht zijn een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie, voor zover die wordt gesignaleerd in het kader van onze normale werkzaamheden, te melden aan de Financial Intelligence Unit Nederland te Zoetermeer. Van een dergelijke melding mogen wij u geen mededeling doen.

Opdracht voor de controle

Inzage in onze dossiers door toezichthouders en andere instanties
Alle werkpapieren en dossiers, rapporten en andere zaken gecreëerd door onze organisatie als onderdeel van ons onderzoek blijven eigendom van onze organisatie. Wij kunnen worden verplicht om aan derden, bijvoorbeeld wettelijke toezichthouders (AFM), ministeries of justitie, en FIOD-ECD, op grond van wettelijke bepalingen of andere voorschriften informatie te verschaffen of toegang tot onze werkpapieren en dossiers te verschaffen. Daarnaast kunnen wij door derden verzoekt worden informatie te verstrekken of inzage in onze werkpapieren en dossiers te verschaffen. Op grond van onze geheimhoudingsregels zijn wij in sommige gevallen verplicht uw schriftelijke toestemming voor inzage te verkrijgen. Indien een dergelijk verzoek ons bereikt, zullen wij hierover zo spoedig mogelijk contact met het college van burgemeester en wethouders opnemen over de voorwaarden waaronder aan dit verzoek kan worden voldaan en om uw toestemming te vragen voor zover noodzakelijk. Ook de Belastingdienst kan in het kader van het bovenstaande voor een reguliere belastingcontrole aan ons verzoeken informatie te verstrekken of inzage in onze werkpapieren en dossiers te verschaffen. Een dergelijk verzoek zal altijd in eerste instantie aan u en/of uw juridisch of fiscaal adviseur kenbaar worden gemaakt door de controlemedewerker van de Belastingdienst. Wij zijn van mening dat het algemeen belang er mee gedeeld is dat de Belastingdienst bij belastingcontroles kan steunen op de uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de controle van jaarrekeningen. Wij zullen u vragen om uw instemming schriftelijk aan ons kenbaar te maken. In dat kader zullen wij bij een verzoek van de Belastingdienst zo spoedig mogelijk contact met u opnemen. Mocht u in een concrete situatie uw instemming onthouden, dan zullen wij op grond van onze gedragsregels nagaan waarom u uw instemming niet geeft.

Controle- en rapporteringstoleranties

Toleranties als gevolg van controleprotocol
De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie, zoals door de raad nog vast te stellen, bedraagt voor tekortkomingen 1% en voor onzekerheden 3% van de voor het jaar 2014 voor uw gemeente begrote totale lasten (inclusief stortingen in de reserves). Het normenkader 2014 is op 16 juli 2014 middels een collegebrief ter kennisgeving aan u toegestuurd. Wij zullen de hoogte van deze goedkeuringstolerantie zo nodig bijstellen aan de hand van de werkelijke lasten volgens de jaarrekening 2014. De rapporteringstolerantie dient nog door u te worden vastgesteld. Indien dit dienstverleningsplan door de raad ongewijzigd wordt vastgesteld, gaan wij uit van de tot nu toe gehanteerde rapporteringstolerantie van € 500.000.

Toleranties Sisa

In afwijking van het bovenstaande geldt voor de in de bijlage bij de jaarrekening opgenomen verantwoordingsinformatie inzake specifieke uitkeringen de hieromtrent in het BADO voorgeschreven rapporteringstolerantie per specifieke uitkering:
€ 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
€ 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Opdracht voor de controle

Pagina 8

Reikwijdte van onze controle

Interne beheersing en onze controle

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door ons toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen nemen wij de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en het getrouwe beeld daarvan. Deze risico-inschattingen zijn gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden, maar hebben niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente Groningen. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het college van burgemeester en wethouders gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij willen er de aandacht op vestigen dat als gevolg van het toepassen van deelwaarnemingen en andere beperkingen die inherent zijn aan een controle, gevoegd bij de beperkingen die inherent zijn aan elk systeem van interne beheersing, er een onvermijdbaar risico bestaat dat zelfs indien een controle naar behoren is gepland en uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden een afwijking van materieel belang onontdekt blijft.

Continuïteit informatietechnologie

Ons oordeel houdt geen uitspraak in over de continuïteit van de door u gebruikte informatietechnologie. Mochten wij tijdens de uitvoering van onze controle stuiten op onvolkomenheden op dit vlak dan zullen wij dit melden in ons verslag van bevindingen, zoals door de wet vereist.

Fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij zowel het toezichhoudend orgaan als het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude.

Door kenmerken van fraude, vooral wanneer gebruik wordt gemaakt van verhuulling door samsenspanning en vervalste documentatie, kan een controle, ook al is die opgezet en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden, een fraude van materieel belang niet ontdekken. Daar onze controle is opgezet om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, richt onze controleopdracht zich niet specifiek op het ontdekken van fraude.

Indien wij een aanwijzing voor – of een redelijk vermoeden van – fraude verkrijgen, zullen wij hierover communiceren met het college en u. In het kader van de Nederlandse Standaard 240 "De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten" zullen wij het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen vragen de volgende punten schriftelijk te bevestigen:

1. Het college erkent haar verantwoordelijkheid voor het opzetten, implementeren en onderhouden van de interne beheersing gericht op het voorkomen en te ontdekken van gevallen van fraude.

Opdracht voor de controle

2. Het college heeft ons de resultaten gemeld van de inschatting door het management van het risico dat de financiële overzichten afwijkingen van materieel belang zouden kunnen bevatten die het gevolg zijn van fraude.
3. Het college heeft aan ons alles gemeld met betrekking tot fraude en vermoede fraude die op de entiteit van invloed zijn en waarbij betrokken zijn:
  - het management;
  - werknemers die een belangrijke rol spelen bij de werking van de interne beheersing;
  - anderen in het geval dat de fraude een effect zou kunnen hebben dat van materieel belang is voor de financiële overzichten.
4. Het college heeft ons op de hoogte gesteld van alle aantijgingen van fraude of van vermoede fraude, die op de financiële overzichten van de entiteit van invloed zijn en waarvan zij kennis heeft verkregen via werknemers, voormalige werknemers, analisten, regelgevers of toezichthouders of via anderen.

Het college zal ons informeren omtrent alle aspecten en beweringen met betrekking tot financiële onregelmatigheden die het college, het overige management of het audit comité ter ore zijn gekomen of zijn meegedeeld (ongeacht de bron of vorm waarin en inclusief, zonder enige beperking, beschuldigingen van "Klokkenluiders"). In dat geval verstrekt het college ons volledige en tijdige toegang tot interne onderzoeken naar deze informatie. Onder financiële onregelmatigheden worden ook verstaan aspecten en beweringen rondom manipulaties van financiële resultaten door het management en werknemers, verduistering van activa, omzeiling van interne controles, ongepaste invloed op transacties met verbonden partijen, opzettelijke misleiding van accountants of andere beschuldigingen, niet wettige handelingen of fraude die tot gevolg kan hebben dat de

jaarrekening een verkeerd beeld geeft of anderszins de financiële verslaggeving aantast van uw gemeente. Indien in enigerlei mate een beperking geldt voor het verstrekken van bedoelde informatie, dan zal het college ons hiervan onverwijld in kennis stellen. Een dergelijke beperking kan door ons beschouwd worden als een beperking in de aard en reikwijdte van onze opdracht tot controle en kan ons beletten een verklaring af te geven bij de jaarrekening, of kan aanleiding zijn tot aanpassing van onze verklaring of op andere wijze van invloed zijn op de continuering van onze opdracht als onafhankelijke accountant van uw gemeente.

Gebruikmaken werkzaamheden interne controleafdeling
Bij de uitvoering van onze werkzaamheden in het kader van deze opdracht wordt - voor zover mogelijk - gebruikgemaakt van de werkzaamheden van uw interne controleafdeling. Met deze afdeling worden hiertoe afspraken gemaakt over gezamenlijke afstemming van de controleplanning, de aard en diepgang van uit te voeren werkzaamheden, de interne review op de uitgevoerde werkzaamheden, de rapportage en de dossiervorming. Bij het gebruikmaken van deze werkzaamheden is de Nederlandse *Standaard 610 Gebruikmaken van de werkzaamheden van interne audit*ors van toepassing. Deze standaard is in 2013 aangescherpt. De standaard houdt onder meer in dat wij de voor ons relevante, door de interne controle afdeling uitgevoerde werkzaamheden evalueren en testen om ons ervan te overtuigen, dat de werkzaamheden toereikend zijn voor onze doelstellingen en om vast te stellen welke eigen werkzaamheden onze eigen professionals moeten uitvoeren.

Opdracht voor de controle

Pagina 10

Daarnaast stelt deze standaardeisen aan de kwaliteit en inrichting van de interne controleafdeling voor wat betreft:

Objectiviteit: dit heeft onder meer betrekking op de positie van de interne controlefunctionarissen (los van de organisatie) en het rechtstreeks rapporteren van bevindingen aan de hoogste leiding.

Met andere woorden: zijn de interne controlefunctionarissen voldoende onafhankelijk en kunnen zij hun werkzaamheden uitvoeren zonder enige belemmering, belangenconflict en/of beïnvloeding van anderen die de professionele oordeelsvorming aantasten.

Deskundigheid: dit heeft betrekking op het verkrijgen en onderhouden van kennis en vaardigheden van de interne controlefunctionarissen teneinde de werkzaamheden op het vereiste niveau uit te voeren, inclusief de vereiste opleiding en begeleiding.

Systematische en gedisciplineerde aanpak: hierbij gaat het erom of de afdeling een systematische en gedisciplineerde benadering heeft waaronder het toepassen van een systeem van kwaliteitsbeheersing heeft.

De mate waarin wij gebruik kunnen maken van de werkzaamheden van uw interne controleafdeling is afhankelijk van de beoordeling van de interne controleafdeling op de bovengenoemde criteria.

Wij zullen met het college van burgemeester en wethouders de uitkomsten van de beoordeling van de kwaliteit en inrichting van de interne controleafdeling aan de hand van de genoemde toetsingscriteria bespreken alsmede het effect daarvan op de door ons te verrichten controlewerkzaamheden. Hierbij zullen wij eventueel aanbevelingen doen ter verhoging van de kwaliteit van de interne controlefunctie.

Dossiers van de interne controleafdeling, waarin voor de jaarrekeningcontrole relevante werkzaamheden zijn gedocumenteerd, dienen voor ons te allen tijde toegankelijk te zijn, ook na beëindiging van onze werkzaamheden. Dit ongeacht de reden en/of wijze van beëindiging.

De dossiers van de interne controleafdeling zullen minimaal zeven jaar na beëindiging van de werkzaamheden van een bepaald controlejaar worden bewaard, of langer indien dit naar onze mening noodzakelijk is (bijvoorbeeld in geval van (dreiging van) een civiele, straf- of tuchtrechtelijke procedure). Mede gezien de ontwikkelingen rondom het accountantsberoep, waaronder het toezicht op accountants door de AFM, worden afspraken over dossiervorming jaarlijks geëvalueerd en zo nodig herzien.

**Verantwoordelijkheden
gemeente Groningen**

Verantwoordelijkheden college

Wij vestigen er de aandacht op dat het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen verantwoordelijk is voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het BBV en de WNT. Tevens is het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

Het college van burgemeester en wethouders is daarnaast verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het college noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. Daarnaast is het college ingevolge de financiële verordening primair verantwoordelijk voor een toereikend rechtmatigheidsbeheer. In dat kader dient ook intern binnen uw gemeente met de nodige periodiciteit en diepgang te worden vastgesteld dat dit beheer toereikend is en in het dienstjaar heeft gefunctioneerd.

Documentatie

Het college draagt verantwoordelijkheid voor het aan ons:
toegang verschaffen tot alle informatie waarvan het zich bewust is dat deze relevant is voor het opmaken van de jaarrekening, zoals de vastleggingen, documentatie en andere aanlegenheden;
verstrekken van aanvullende informatie die wij kunnen vragen voor het doel van de controle;

onbeperkt toegang verschaffen tot personen binnen de gemeente Groningen van wie wij vaststellen dat het noodzakelijk is controle-informatie te verkrijgen.

Het college zal ons tijdig de jaarrekening, het jaarverslag en de overige gegevens in conceptvorm aanleveren, zodat wij deze kunnen controleren voordat zij in definitieve vorm worden opgesteld.

Bevestiging bij de jaarrekening (inclusief SISA-bijlage)

Het college dient erop toe te zien dat de rechten en verplichtingen van de gemeente Groningen op toereikende wijze in de jaarrekening tot uitdrukking worden gebracht, met inbegrip van die rechten en verplichtingen die reeds bestaan maar niet via de normale administratieve procedures zijn vastgelegd. In sommige gevallen kunnen deze rechten en verplichtingen niet door accountantscritorie worden ontdekt. Reeds bekende en/of te verwachten gebeurtenissen en omstandigheden zullen tevens op adequate wijze in de jaarrekening tot uitdrukking moeten worden gebracht. Wij zullen in verband met deze aspecten het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen verzoeken de mededelingen die in dat kader aan ons zijn gedaan schriftelijk te bevestigen.

Voorts zullen wij het college vragen schriftelijk te bevestigen dat het van oordeel is dat het effect van eventuele ongecorrigeerde afwijkingen in de jaarrekening, zowel afzonderlijk als in totaal, niet van materieel belang is voor de jaarrekening als geheel. Een overzicht van deze punten zal in de schriftelijke mededeling worden opgenomen of eraan worden gehecht.

Wij hebben er alle vertrouwen in te kunnen rekenen op volledige medewerking van uw personeel en vertrouwden erop dat men alle vastleggingen, documentatie en andere informatie die in het kader van de controle benodigd is beschikbaar zal stellen.

Naleving specifieke wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen en de raad zijn ook verantwoordelijk voor de naleving van wettelijke en andere voorschriften. Een controleopdracht zal in het algemeen niet leiden tot ontdekking van overtredingen van alle wet- en regelgeving. Ontdekking van overtredingen, ongeacht de materialiteit, zal leiden tot overweging van de implicaties voor de integriteit van het college of de werknemers en het mogelijke effect op andere aspecten van onze controle.

Wij zullen het college van de gemeente Groningen verzoeken schriftelijk te bevestigen dat het alle inlichtingen heeft verstrekt omtrent alle haar bekende werkelijke of mogelijke overtredingen van wet- en regelgeving, waarmee bij de opstelling van de jaarrekening rekening moet worden gehouden.

Afspraken over de publicatie van jaarcijfers op de website van de gemeente en/of door middel van persberichten

Met u zijn afspraken gemaakt over de publicatie van jaarcijfers op de website van de gemeente en/of door middel van persberichten. Wij hebben met u afgesproken dat u ons tijdig informeert voordat de jaarcijfers en/of persberichten hieromtrent openbaar worden gemaakt teneinde te kunnen bepalen welke aanvullende werkzaamheden door ons moeten worden verricht. Het moment van publicatie in relatie tot de status van de jaarrekening is daarbij van belang:

Persberichten

Indien een persbericht met jaarcijfers wordt uitgebracht voordat de jaarrekening is opgemaakt is nog geen sprake van openbaarmaking in de zin van de wet. U neemt in het persbericht op dat de cijfers nog niet zijn gecontroleerd en dat de jaarrekening nog niet is opgemaakt.

Indien op het moment van publicatie al wel de jaarrekening is opgesteld, maar wij hebben nog geen controleverklaring afgegeven wordt door u in het persbericht opgenomen dat de hierin opgenomen cijfers niet zijn gecontroleerd.

Is al wel een controleverklaring afgegeven en de jaarrekening is vastgesteld door de raad dan neemt u in het persbericht op de strekking van de door ons afgegeven controleverklaring.

Publicatie op de website van de gemeente

De jaarrekening wordt pas op de website van de gemeente gepubliceerd nadat een controleverklaring is verstrekt. Op de website wordt tevens de strekking van de door ons afgegeven controleverklaring aangegeven.

Bij publicatie op de website voordat wij een controleverklaring hebben afgegeven, wordt door u op de jaarrekening vermeld dat sprake is van een conceptjaarrekening en dat de hierin opgenomen cijfers nog niet zijn gecontroleerd.

Onze controleaanpak

Onze controleaanpak

Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven wij onze controleaanpak, specifiek voor de gemeente Groningen. In onze controleaanpak onderkennen wij de volgende fasen:

Planning- en risicoanalyse

In de planningfase worden de verwachtingen van de gemeente Groningen in kaart gebracht en wordt het controleteam samengesteld.

Concreet voeren wij de volgende werkzaamheden uit:

- ▶ Wij bespreken, in het kader van de opdrachtverstrekking door de raad, met het audit committee ons dienstverleningsplan, de actuele ontwikkelingen en de specifieke aandachtspunten voor de controle.

- ▶ Wij bespreken met de portefeuillehouder, concerncontroller en de directeur bedrijfsvoering de actuele ontwikkelingen, follow-up van de bevindingen van voorgaand jaar, mogelijke aandachtspunten, onze risicoanalyse en controleaanpak, van belang voor de werkafspraken met de organisatie.

- ▶ Wij bespreken op concernniveau de planning voor de controle en rapportering aan de organisatie, college en raad. Dit geldt zowel voor de interim-controle als voor de jaarrekeningcontrole.

- ▶ De uitkomsten van bovengenoemde bespreking delen wij met ons gehele controleteam in een zogenaamd Team Planning Event (TPE). In deze bijeenkomst staan onze risicoanalyse en controleaanpak centraal.

Deze planningsfase resulteert in een dienstverleningsplan voor de gemeente Groningen. De specifieke aandachtspunten van de raad (zoals besproken in het audit committee) zijn weergegeven in het hoofdstuk "*Uw aandachtspunten en specifieke wensen*".

Uitvoering

Interim-controle

Doel van de interim-controle

De tussentijdse controlewerkzaamheden voeren wij uit in de periode september/november. De interim-controle is erop gericht om vast te stellen in hoeverre en in welke mate de interne risicobeheersings- en controlesystemen adequaat en effectief zijn, voor zover dit nodig is in het kader van de controle van de jaarrekening van de gemeente Groningen. De reikwijdte hiervan is weergegeven in de paragraaf "*Reikwijdte van onze controle*" in het hoofdstuk "*Opdracht voor de controle*".

Risicoanalyse en significante posten

Onze risicoanalyse is top-down ingericht, omdat het onze opdracht is om een controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Groningen af te geven. Daarbij maken wij onderscheid tussen significante posten en niet-significante posten. Of een post als significant wordt aangemerkt, is afhankelijk van meerdere kenmerken, waaronder de waarschijnlijkheid op materiële fouten, de omvang van de post in de jaarrekening, wijzigingen in processen die leiden tot de posten, het volume van deze transacties en overige significante factoren.

Als significante posten in de jaarrekening van de gemeente Groningen zijn geïdentificeerd:

Balans	(deel)Programma's
▶ Materiële vaste activa	▶ Werk en activering
▶ Financiële vaste activa	▶ Arbeidsmarktbeleid
▶ Voorraden (niet in exploitatie genomen bouwgronden, overige grond- en hulpstoffen en onderhanden werk)	▶ Integraal Jeugdbeleid
▶ Liquide middelen	▶ Sociale samenhang en leefbaarheid
▶ Reserves	▶ Preventie en zorg
▶ Voorzieningen	▶ Integratie en emancipatie
	▶ Sportieve infrastructuur
	▶ Culturele infrastructuur
	▶ Parkeren
	▶ Nieuwbouw
	▶ Bestaande woningvoorraad
	▶ Kwaliteit van de leefomgeving
	▶ Afvalinzameling en –verwerking
	▶ Fysieke veiligheid
	▶ Publieke dienstverlening
	▶ Personeel
	▶ Facilitaire dienstverlening extern en intern
	▶ College en raad
	▶ Algemene inkomsten en post onvoorzien (waaronder lokale belastingen en heffingen)

Voor iedere significante post van de jaarrekening wordt het inherente risico en het controlerisico bepaald. Het inherente risico (laag of hoog) wordt op basis van “*professional judgment*” vastgesteld.

Het controlerisico wordt gedefinieerd als het risico dat bepaalde interne beheersingsmaatregelen niet voldoende zijn om mogelijke fouten en/of risico's in de organisatie adequaat te ontdekken en te corrigeren. In feite betreft dit de vraag in welke mate de interne risicobeheersings- en controlesystemen adequaat en effectief zijn.

Posten en processen

Voor de significante posten wordt bepaald uit welke processen zij ontstaan. Voor deze processen wordt vastgesteld welke interne beheersingsmaatregelen zijn getroffen om de processen effectief en adequaat te laten verlopen.

Als significante processen voor de gemeente Groningen zijn geïdentificeerd:

Processen	
Algemeen	Specifiek
▶ Inkopen en aanbesteden	▶ Subsidieverstrekking
▶ Betalingsverkeer	▶ WMO
▶ Personeel en salarisverwerking	▶ WWB
▶ Begroting- en budgetbeheer	▶ WSW
▶ Afsluitprocedures	▶ Parkeren
	▶ Grondexploitatie
	▶ Belastingen
	▶ Treasury
	▶ Afvalinzameling

In verband met de concentratie van de PIJOFACH-taken in het Shared Service Center (vanaf januari/februari 2014), zullen wij tijdens onze interim-controle 2014 extra aandacht besteden aan de processen binnen het Shared Service Center. Hierbij zullen wij onder meer ingaan op de volgende onderwerpen:

- opzet, bestaan en werking van de processen binnen het SSC welke van invloed zijn op de jaarrekening;
- gevolgen van de oprichting van het SSC (en hiermee gepaard gaande functiewijzigingen) op de IT-beheersomgeving;
- inrichting van de verbijzonderde interne controlefunctie binnen het SSC; opzet en bestaan van soft controls binnen het SSC, ofwel de wijze waarop binnen het SSC invulling is gegeven aan de informele, niet tastbare en culturele factoren die bestaan naast de formele en tastbare beheersmaatregelen.

Indien een significante post uit een routinematig proces ontstaat, wordt er naar gestreefd om bij de accountantcontrole op het proces te steunen. Ontstaat een significante post uit een niet-routinematig proces (veelal de situatie bij reserves en het berekenen van voorzieningen), dan wordt de post door middel van gegevensgerichte detailcontrole gecontroleerd.

De geïdentificeerde interne beheersingsmaatregelen kunnen zowel handmatige als geautomatiseerde beheersings- en controlemaatregelen zijn.

Als de beheersings- en controlemaatregelen als effectief worden aangemerkt en vervolgens wordt vastgesteld dat ze ook daadwerkelijk bestaan en werken (door het uitvoeren van een lijncontrole en proceduretesten), kunnen wij op de betreffende processen steunen voor de accountantcontrole.

Wij leggen onze bevindingen naar aanleiding van de interim-controle vast in een managementletter ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders en de raad.

Jaarrekeningcontrole

De gegevensgerichte controlewerkzaamheden worden in principe verricht in maart en april 2015. Bepaalde posten zullen begin januari/februari alvast worden gecontroleerd, om daarmee de werkdruk beter te verdelen en mogelijke discussiepunten ten aanzien van schattingsposten vroegtijdig te signaleren.

Op verzoek van college en raad zullen wij de controle op de waardering van de gronden in december/januari uitvoeren. De exacte planning hiervan dient nog afgestemd te worden met de gemeentelijke organisatie. Wij zullen, indien hiervoor voldoende aanleiding is en dit past binnen de planning van de gemeente, hierover afzonderlijk rapporteren.

De diepgang van deze werkzaamheden is voor wat betreft de significante posten van de jaarrekening afhankelijk van de uitkomsten van de gecombineerde risicoanalyse als uitkomst van de interim-controle.

De werkzaamheden bestaan uit het leggen van aansluitingen, het uitvoeren van cijferbeoordelingen, verbandcontroles en aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden.

Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan de juiste toepassing van het BBV. Tevens melden wij, voor zover wij dat kunnen beoordelen, of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening.

Wij zullen de controle van de jaarrekening zoveel mogelijk centraal (op concerniveau) uitvoeren. Daar waar noodzakelijk zullen wij een aantal specifieke posten controleren bij de vakdirecties. Hiermee sluiten wij aan bij de concentratie van de PIJOFACH-taken in het Shared Service Center.

Data-analyse

Tijdens onze jaarrekeningcontrole maken wij gebruik van data-analyse.

Wij zullen data-analyse onder meer gebruiken voor:

- analyse van de functiescheidingen/autorisaties in het SSC;
- analyse op de uitkeringenverstrekkingen;
- betalingen (analyse op dubbele betalingen, losse betalingen, betalingen buiten de crediteurenadministratie om, etcetera).

Hierna wordt in het kort weergegeven waaruit onze rapportages zullen bestaan.

Tijdsplaatje jaarrekeningcontrole 2013

Wij zullen in de komende periode de wenselijke (en mogelijke) analyses nader uitwerken met uw organisatie. In ons accountant(s)verslag zullen wij u informeren over de uitkomsten van deze analyses.	September 2014	Uitwerken dienstverleningsplan met de gemeente Groningen
Tijdsplaatje van de jaarrekeningcontrole In de hiernaast opgenomen tabel hebben wij ons voorstel voor het tijdsplaatje van de uitvoering van de jaarrekeningcontrole opgenomen.	September 2014	Bespreken van het dienstverleningsplan met het audit comité
	September/oktober 2014	Uitvoeren van de interim-controle
	Oktober/november 2014	Bespreken van de managementletter met de concerncontroller, het college van burgemeester en wethouders, het audit comité en de raad
	Januari/februari 2015	Afronding testwerkzaamheden (review interne controle) en controle bepaalde (Schatting)posten
Afrondingsfase en rapportering	Maart/april 2015	Jaarrekeningcontrole
Tijdens en na afronding van onze controlewerkzaamheden rapporteren wij daarover aan u. Onze detailbevindingen bespreken wij met de verantwoordelijk vakdirecteur/controller. Daarbij maken wij gebruik van het format van de detailbevindingen en stemmen wij de bevinding mondeling (bespreking), telefonisch of via e-mail af, afhankelijk van het belang van de bevinding.	April 2015	Bespreking accountant(s)verslag met de concerncontroller, het college van burgemeester en wethouders, het audit comité en de raad
Alle rapportages worden in concept besproken met de concerncontroller, het GMT, het college van burgemeester en wethouders, het audit comité en de raad.	Mei-september 2015	Evaluatie van de jaarrekeningcontrole en dienstverlening met organisatie en het audit comité

Managementletter en de Krant

Naar aanleiding van onze beoordeling van de voor de controle van belang zijnde financiële processen informeren wij de raad en het college van burgemeester en wethouders door middel van onze managementletter over de controlebevindingen en daaruit voortvloeiende risico's voor de gemeente. Hierbij zullen wij adviezen en aanbevelingen doen, voor zover deze rechtstreeks voortvloeien uit onze controlewerkzaamheden en betrekking hebben op potentiële risico's in de bedrijfsvoering van de gemeente Groningen. Aan het audit committee en de raad brengen wij een samenvatting van onze bevindingen en aanbevelingen uit in de vorm van een Krant (de zogenaamde verkorte A3-versie van de managementletter). Wij brengen onze managementletter en Krant digitaal uit, geschikt voor gebruik op de iPad.

Controleverklaring

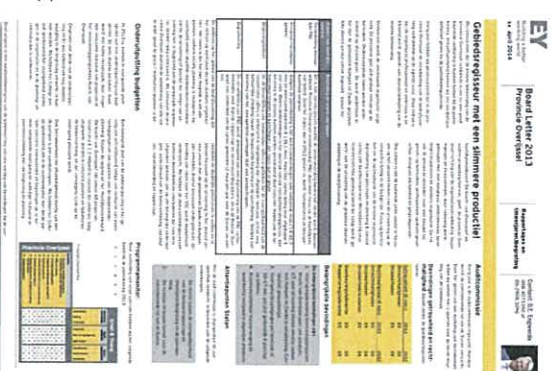
Wij zullen over de uitkomsten van onze werkzaamheden aan u rapporteren in de vorm van een controleverklaring bij de jaarrekening. Er kunnen omstandigheden zijn waarin het, op basis van onze controlebevindingen, noodzakelijk kan zijn de vorm en inhoud van onze rapportage aan te passen. Onze controleverklaring is bestemd om aan de raad te worden overgelegd bij de door het college van burgemeester en wethouders opgemaakte jaarrekening en te worden opgenomen in de openbaar te maken stukken, te weten de jaarrekening, het jaarverslag en de overige gegevens. U verstrekt ons daartoe concepten van de openbaar te maken stukken. Onze controleverklaring mag eerst openbaar worden gemaakt na schriftelijke toestemming onzerzijds aan uw college van burgemeester en wethouders. Indien de jaarrekening niet volledig wordt openbaar gemaakt, zullen wij uw college van burgemeester en wethouders waar mogelijk een aangepaste controleverklaring doen toekomen.

Onze voorafgaande schriftelijke toestemming is vereist voor elke nieuwe openbaarmaking van de jaarrekening. Dit geldt ook voor publicatie op internet, het openbaar maken of verzenden aan derden van een ander financieel verslag waarin onze naam wordt genoemd, alsmede ten aanzien van het gebruik van onze naam in elk ander document dat openbaar wordt gemaakt of ter beschikking wordt gesteld aan derden. In al deze gevallen dient het college van burgemeester en wethouders ons tijdig een concept van het document te verstrekken voordat het wordt verspreid.

Verslag van bevindingen en de Krant

De Gemeentewet eist dat wij omtrent onze controle een verslag van bevindingen uitbrengen aan de raad en in afschrift aan het college van burgemeester en wethouders. In dat verslag rapporteren wij over onze bevindingen voor zover wij menen dat deze voor de genoemde organen relevant zijn.

Daartoe behoort in ieder geval de vermelding van eventuele bevindingen, voor zover in het kader van het jaarrekeningonderzoek gedaan, met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging. Daarnaast besteden wij aandacht aan analyses van de informatie in de jaarrekening en geven wij eventueel aanvullende toelichtingen. Ten slotte geven wij ook in het verslag van bevindingen onze bevindingen weer naar aanleiding van de controle van de bijlage van de jaarrekening, die verantwoordingsinformatie bevat over een aantal met name door het rijk aangewezen specifieke uitkeringen.

Wij hanteren voor het al dan niet opnemen van bevindingen in het verslag van bevindingen de rapporteringstolerantie, zoals vastgesteld in het controleprotocol.

In afwijking van het bovenstaande geldt voor de in de bijlage bij de jaarrekening opgenomen verantwoordingsinformatie inzake specifieke uitkeringen de hieromtrent in het BADO voorgeschreven rapporterings-tolerantie per specifieke uitkering.

In aanvulling op het verslag van bevindingen zullen wij een samenvatting van de uitkomsten van onze controle in de vorm van een krant rapporteren aan het audit comité en de raad.

Optreden accountant in commissie- en/of raadsvergadering

Op grond van de met uw gemeente gemaakte afspraken kunnen wij worden verzocht aanwezig te zijn in het audit comité- dan wel raadsvergadering waarin de jaarrekening 2014 geagendeerd staat en daarin het woord te voeren omtrent onze controlewerkzaamheden en onze controleverklaring bij de jaarrekening.

In dat geval zullen wij graag voorafgaand aan deze vergaderingen met de voorzitter van deze vergadering (en met de secretaris of griffier) overleg plegen met als doel inzicht te verkrijgen in:

- de wijze waarop de vergadering wordt voorbereid inclusief de agenda;
- de mogelijke inhoud van te verwachten vragen;
- de procedure die de voorzitter van de vergadering zal hanteren omtrent de wijze waarop vragen aan de accountant ter behandeling aan ons zullen worden doorverwezen.

Wij benadrukken dat wij alleen vragen met betrekking tot de controle en de controleverklaring bij de jaarrekening kunnen beantwoorden. Deze kunnen betrekking hebben op de doelstelling en reikwijdte van de controle, de controleaanpak, het toetsen van het stelsel van interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening, de uitvoering van de controlewerkzaamheden en de inhoud van de controleverklaring. Alle overige vragen met betrekking tot de jaarrekening en het jaarverslag of met betrekking tot de relatie tussen de gemeente en de accountant dienen in beginsel door de voorzitter van de vergadering te worden beantwoord, dan wel te worden doorverwezen naar een lid van het college van burgemeester en wethouders.

Teneinde ons gelegenheid te bieden om de juiste en volledige weergave van onze antwoorden op de gestelde vragen te kunnen nagaan, verzoeken wij u ons de conceptnotulen van de vergadering, voor zover wij daarin geciteerd worden, tijdig te doen toekomen.

Workshops/expertmeetings

Wij bieden u komend jaar een workshop en/of expertmeeting aan over een actuele ontwikkeling, welke zal worden ondersteund door (landelijke) specialisten van EY. U heeft aangegeven het komende jaar aan ons te laten weten over welk onderwerp u een workshop wenst. Wij zullen hiervoor input geven.

**Onze specifieke
aandachtspunten en
werkzaamheden**

Onze specifieke aandachtspunten en werkzaamheden

Pagina 22

Inleiding

Evenals voorgaande jaren zal het ook voor boekjaar 2014 noodzakelijk zijn een aantal aanvullende werkzaamheden te verrichten. De gevolgen van de aanhoudende druk op de vastgoedmarkt in relatie tot Meerstad en de overige grondexploitaties (waaronder de bedrijventerreinen en kantoren-locaties), de huidige financiële positie en het weerstandsvermogen, de bezuinigingen en de vele organisatieontwikkelingen (PLJOFACH) vragen dit jaar, evenals voorgaand jaar om extra aandacht in de controle.

In deze paragraaf geven wij, in willekeurige volgorde, weer welke ontwikkelingen dit zijn en welke gevolgen dit heeft voor onze werkzaamheden.

Specifieke aandachtspunten en werkzaamheden

Meerstad en overige gronden

Vanwege de aanhoudende druk op de vastgoedmarkt, blijven de risico's rondom de grondexploitaties (waaronder Meerstad, de NIEGG, de woningbouwprojecten en bedrijventerreinen hoog). In de afgelopen boekjaren heeft de gemeente Groningen ruim € 160 miljoen afgewaardeerd op de gronden en Meerstad en ook voor de komende jaren is dit, bij aanhoudende druk op de vastgoedmarkt, niet uit te sluiten. Dit heeft vanzelfsprekend gevolgen voor onze controlewerkzaamheden en de kosten hiervan.

Financiële positie en het weerstandsvermogen

Voornamelijk vanwege de afwaarderingen op de gronden en Meerstad in de afgelopen jaren, was de ratio van het weerstandsvermogen afgenomen tot 0,6.

Door onder meer dotaties aan de algemene reserve en de reserve grondzaken, maar ook door een lagere inschatting van de risico's is de ratio beschikbaar/benodigd weerstandsvermogen in de jaarrekening 2013 gestegen naar 0,8. Het weerstandsvermogen kan daarmee weer als matig worden gekwalificeerd. De financiële positie blijft hiermee echter onder druk staan, mede vanwege de risico's welke gepaard gaan met de decentralisaties in het sociaal domein en de aanzienlijke bezuinigingen welke in de komende jaren nog moeten worden gerealiseerd.

Het is inherent aan een dergelijke situatie dat het risico in het verantwoordings- en controletraject hierdoor zal toenemen. Hoewel wij hiervoor op voorhand geen enkel signaal voor hebben, is het theoretische risico toegenomen dat het resultaat en vermogen wordt beïnvloed, met name middels schattingsposten- en processen. Daarbij zal het gewinst en wellicht noodzakelijk zijn om, evenals voorgaand jaar, een uitgebreide analyse uit te voeren op de meerjarenbegroting (2015 e.v.) en de omvang van het weerstandsvermogen.

Organisatieontwikkeling en PLJOFACH

In januari en februari 2014 is het Shared Service Center (SSC) van start gegaan. Teven zullen in 2014 naar verwachting een aantal belangrijke vervolgstappen worden gezet op het gebied van concern control.

De organisatieontwikkelingen en de vorming van het SSC hebben gevolgen voor onze controleaanpak en -werkzaamheden. Zo zullen wij tijdens onze interim-controle de nieuwe processen in het SSC beoordelen en zullen wij evenals voorgaand jaar aandacht besteden aan de inrichting van concerncontrol. Voor een nadere toelichting van de gevolgen van de organisatieontwikkeling voor onze controleaanpak verwijzen wij naar het hoofdstuk "Onze controleaanpak" (pagina 17).

Onze specifieke aandachtspunten en werkzaamheden

Pagina 23

Herstructurering van het sociale domein/uitbreiding taken

Met ingang van 1 januari 2015 zal het Rijk een groot aantal taken (en budgetten) overhevelen naar de gemeenten. Inmiddels is voor het overgrote gedeelte de beleidfase en planfase afgerond, wat voor de AWBZ en de Jeugdzorg heeft geresulteerd in een Regionaal Transitie Arrangement. Daarnaast is een gebiedgebonden aanpak voor Jeugdzorg uitgewerkt en is voor de AWBZ een continuïteitsarrangement uitgewerkt. De gemeente Groningen is ook reeds bezig geweest met de financiële vertaling van de decentralisaties op basis van de voorlopige budgetten.

Met de decentralisaties gaan veel middelen over van het Rijk naar de gemeenten. Zoals ook reeds aangegeven in ons accountantsverslag bij de jaarrekening 2013, zal de besteding van deze middelen intern op een goede wijze beheerst en gecontroleerd moeten worden. Gezien de overgangsdatum van 1 januari 2015 en de met de decentralisaties gepaard gaande risico's, stellen wij voor om in 2014 extra aandacht te besteden aan de financiële vertaling van de decentralisaties in de (meerjaren)begroting en de interne beheersing van de (toekomstige) uitgaven en budgetten.

Risicomanagement verbonden partijen

De gemeente Groningen neemt deel in een groot aantal verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen) (bijvoorbeeld GR OV-bureau Groningen Drenthe, NV Groningen Airport Eelde en Martiniplaza NV). Onder meer de recente tekorten bij Martiniplaza onderstrepen het belang van adequaat risicomanagement, maar ook beheersing van verbonden partijen. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de frequentie van de informatievoorziening door verbonden partijen, inrichting van de governance, etcetera.

Wij stellen voor om in 2014 aanvullend aandacht te geven aan het risicomanagement en de beheersing van verbonden partijen.

Overige aandachtspunten en risico's

Naast de bovengenoemde belangrijke ontwikkelingen zien wij een aantal overige onderwerpen die mogelijk onze aandacht vragen. Het betreft de volgende onderwerpen:

In ons accountantsverslag hebben wij opgenomen dat de meerjarenbeeld van het parkeerbedrijf gebaseerd is op een groot aantal onzekere schattingen, met name ten aanzien van de bezetting en opbrengsten voor de parkeergarages. Wij hebben het college geadviseerd de onderbouwing van deze prognoses en de totale parkeerbehoefte in de stad Groningen nader te onderzoeken en deze extern te laten toetsen. Het is de vraag wat het effect van de uitkomsten van dit onderzoek is op het meerjarenbeeld van het parkeerbedrijf en de financiële positie en/of de waardering van de parkeergarages.

In het afgelopen jaar zijn de onzekerheden in de BUIG significant toegenomen. Op dit moment kunnen wij niet inschatten of bij de interne controles over 2014 opnieuw dergelijke bevindingen zijn geconstateerd. In de afgelopen jaren zijn bevindingen geconstateerd rondom het salarisproces. Op dit moment kunnen wij niet inschatten of bij de interne controles over 2014 opnieuw dergelijke bevindingen zijn geconstateerd.

**Uw attentiepunten en
specifieke wensen**

Uw attentiepunten en specifieke wensen

Pagina 25

Inleiding

Wij vinden het van groot belang onze controle af te stemmen op de specifieke situatie van de gemeente Groningen en de wensen van de raad als onze opdrachtgever. Een belangrijke doelstelling van dit dienstverleningsplan is daarom te waarborgen dat onze dienstverlening overeenkomt met de verwachting en wensen van raad, college en organisatie.

In overleg met de raad en het audit comité worden jaarlijks de specifieke aandachtspunten bepaald. Deze kunnen zowel bij de interim- als jaarrekeningcontrole worden meegenomen.

De uitkomsten van onze bevindingen op deze punten zullen wij – voor zover voor uw raad relevant – opnemen in onze tussentijdse rapportage, dan wel in het verslag van bevindingen.

Specifieke aandachtspunten 2014

Door de leden van het audit comité is in de vergadering van 17 september 2014 besloten als aandachtspunt voor de controle over het boekjaar 2014 de volgende twee aandachtspunten mee te geven:

Beschikbare weerstandsvermogen

Het beschikbare weerstandsvermogen bestaat uit een aantal onderdelen.

U als raad wilt weten waaruit het beschikbare weerstandsvermogen bestaat en hoe "hard" dit weerstandsvermogen is als het verzilverd moet worden.

Over dit onderwerp zullen wij rapporteren in onze managementletter naar aanleiding van de interim-controle.

Beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen

U als raad heeft ons als aandachtspunt mee gegeven hoe de organisatie het beheer van het maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen bewaakt.

Over dit onderwerp zullen wij rapporteren in onze managementletter naar aanleiding van de interim-controle.

Team en onafhankelijkheid

Team en onafhankelijkheid

Ons kernteam

Teambezetting

Ten behoeve van onze controle zetten wij een ervaren controleteam in. Het controleteam heeft ruime ervaring in de publieke sector en waarborgt een hoge mate van continuïteit.

Ten opzichte van voorgaand jaar is sprake van een wijziging van de eindverantwoordelijk partner voor de opdracht. Vanwege het vertrek van Rob Bouman bij EY, waarover wij u op 13 mei jongstleden per brief hebben geïnformeerd, zal vanaf boekjaar 2014 John Drost fungeren als eindverantwoordelijk partner voor de jaarrekeningcontrole van de gemeente Groningen. John Drost is sinds 2008 werkzaam bij EY in de publieke sector en vanaf 2010 als partner. John Drost bedient hierbij meerdere 100.000+ gemeenten. Rob Ellermeijer zal zorgdragen kennisoverdracht, zodat de continuïteit en kwaliteit van onze dienstverlening gewaarborgd is. In uw vergadering van 2 juli 2014 heeft u inmiddels kennis kunnen maken met John Drost.

Het overzicht van de bij de controle van de gemeente Groningen betrokken partners en managers (allen registeraccountant) ziet er als volgt uit:

Bovenstaand kernteam zal worden aangevuld met diverse controleleiders en assistenten van ons kantoor in Groningen. Indien noodzakelijk zetten wij voor specifieke aandachtsgebieden tevens specialisten in.

Teamleden controle-team gemeente Groningen	Verantwoordelijkheid
R. (Rob) Ellermeijer RA	Rob is partner en voormalig sectorvoorzitter Public van EY en samen met John Drost het aanspreekpunt voor de raad en het college van burgemeester en wethouders.
drs. J.M.A. (John) Drost RA	John is als eindverantwoordelijk partner eindverantwoordelijk voor de controle van de gemeente Groningen. Hij is het aanspreekpunt voor de raad en het college van burgemeester en wethouders.
S. (Sandra) Zandstra-Gubler MSc RA	Sandra is als senior manager verantwoordelijk voor de controle van de gemeente Groningen. Zij is samen met John het aanspreekpunt voor het college van burgemeester en wethouders en verantwoordelijk voor de aansturing van het controleteam en advisering van de gemeente Groningen.
L.M. (Leon) de Vries MSc EMA RA	Leon is als manager verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van het controleteam en advisering van de gemeente Groningen en aanspreekpunt voor de organisatie.
drs. J. (Jasper) de Vries RE	Jasper is als director verantwoordelijk voor de uitvoering van alle IT audit gerelateerde werkzaamheden. Daarnaast is hij de sparringpartner voor het management van de gemeente Groningen.

Team en onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

Periodieke evaluatie van de samenwerking

Jaarlijks evalueren wij na afloop van de jaarrekeningcontrole onze dienstverlening aan de gemeente Groningen met het audit committee, om onze dienstverlening voor de raad te kunnen optimaliseren. Deze evaluatie wordt schriftelijk vastgelegd. Tevens zullen wij gedurende en na afloop van onze controle onze samenwerking met de gemeente Groningen met het management evalueren.

Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid is naast deskundigheid één van de pijlers van onze beroepsuitoefening. Wij hechten grote waarde aan onze reputatie op het gebied van deskundigheid en onafhankelijkheid. Tevens vereist Nederlands recht dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Dit betekent dat op een aantal vormen van overige dienstverlening aanvullende voorwaarden van toepassing zijn en dat voor sommige soorten van overige dienstverlening beperkingen gelden. Wij zullen in voorkomende gevallen deze voorwaarden en/of eventuele beperkingen met u dan wel het college van burgemeester en wethouders bespreken.

Wij kennen binnen EY een groot aantal maatregelen, vastgelegd in een continu door ons geactualiseerde database, die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt door ons de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld, bijvoorbeeld ten aanzien van potentieel conflicterende diensten en de financiële onafhankelijkheid. Onze professionals moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid bevestigen.

Wij kunnen bevestigen dat alle betrokken teamleden onafhankelijk zijn in relatie tot onze opdracht tot controle van de jaarrekening van de gemeente Groningen.

Als partners of andere professionals van onze organisatie het voornemen hebben in dienst te treden bij een controlecliënt gelden randvoorwaarden om onze onafhankelijkheid te kunnen waarborgen. Zonder onze voorafgaande schriftelijke toestemming zult u daarom geen aanbiedingen doen tot het aangaan van een dienstverband in een financiële verslaggevingsrol, aan huidige of voormalige partners of andere professionals van onze organisatie, indien de betreffende partner of professional betrokken was bij de jaarrekeningcontrole, totdat de van toepassing zijnde afkoelingsperiode volgens de onafhankelijkheidsvoorschriften is verstreken.

Voorts zult u zonder onze voorafgaande schriftelijke toestemming geen relaties aangaan met partners of andere professionals van onze organisatie waarbij sprake is van een gemeenschappelijk commercieel of financieel belang. In voorkomend geval zullen wij beoordelen of deze relatie past in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening en of de samenloop met de controleopdracht een eventuele bedreiging vormt voor onze onafhankelijkheid.

Rotatie eindverantwoordelijk partner

In de afgelopen jaren is op meerdere momenten gesproken met het audit committee over de onafhankelijkheid en betrokkenheid van de eindverantwoordelijk partner. Hierbij is afgesproken dat in principe elke zeven jaar van eindverantwoordelijk partner wordt gewisseld, tenzij na overleg met het audit committee anders wordt besloten.

Daar John Drost vanaf 2014 fungeert als extern accountant van de gemeente Groningen, is rotatie in de komende jaren niet aan de orde. In aanvulling hierop merken wij op dat ook alle overige kernteamleden (vanaf het niveau van manager) niet langer dan zeven jaar betrokken zijn bij de controle van de jaarrekening van de gemeente Groningen.

Team en onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

Procedures bij nieuwe opdrachten

Bij (verzoeken tot) nieuwe opdrachten handelen wij als volgt:

Bij iedere nieuwe opdracht aanvraag doorlopen wij een acceptatieprocedure. Dit geldt voor alle opdrachtverzoeken vanuit de gemeente Groningen richting EY.

Alle verzoeken, voor specifieke (advies)werkzaamheden toetsen wij vooraf aan de onafhankelijkheidsregels van EY en die van de gemeente.

Wij overleggen met u als (advies)werkzaamheden onze onafhankelijkheid mogelijk aantasten. Bij twijfel nemen wij een adviesopdracht niet aan.

Bij specifieke aandachtspunten met raakvlak met de controle of die

verdieping vereisen in onze controle, verrichten wij deze toets eveneens.

Specifieke aandachtspunten van het audit comité en/of de raad tasten over het algemeen onze onafhankelijkheid niet aan.

Wij zullen u in ons accountantsverslag informeren over de naleving van bovenstaande procedure en of sprake is geweest van (mogelijke)

bedreigingen van onze onafhankelijkheid en indien van toepassing de hiervoor getroffen waarborgen. Tot slot zullen wij u informeren of wij opdrachten geweigerd hebben in het kader van onafhankelijkheid.

In aanvulling hierop hebben wij met u afgesproken dat alle aanvullende opdrachten van het college of de organisatie, niet zijnde de controle van de jaarrekening en/of deelverantwoordingen, vooraf ter kennisgeving worden gemeld aan het audit comité. Daarnaast worden achteraf twee keer per jaar de kosten van alle aanvullende opdrachten verantwoord aan het audit comité, waardoor ook achteraf op deze wijze nog een oordeel kan worden gegeven over de onafhankelijkheid.

Honorarium

Honorarium

Informatie omtrent ons honorarium is opgenomen in de vertrouwelijke versie van het dienstverleningsplan 2014.